

Festivalul „George Enescu“ (ediția a VIII-a)

O sărbătoare a muzicii, atunci când este menită a omagia personalitatea unui artist de dimensiunile copleșitoare (în spațiu și în timp, în complexitate și perenitate) ale lui George Enescu, tinde, pe bună dreptate, să cuprindă nu numai genurile în care acesta a produs capodopere (sau, măcar, de care s-a arătat interesat), ci și pe acelea neglijate ori chiar ignorate de el, însă purtând, în ciuda acestui fapt, reflexele benefice iradierii de forță creatoare imprimată întregii culturi care l-a zămislit și pe care, la rându-i, a marcat-o. Așa se face că genurile scenice, prezente în componistica și, în genere, în preocupările lui Enescu printr-o unică pagină (dar care, cei drept, l-a ocupat întreaga ființă vreme de o viață de om — e vorba de opera *Oedip*) au figurat în programul Festivalului cu toate ramurile lor, de la operetă și pînă la dansul folelor (al unor civilizații străvechi și îndepărtate, însă). Festivalul s-a înfățișat, astfel, publicului de spectacol muzical într-o multitudine de ipostaze...

...tribună a înnoirilor artei coregrafice

Cel puțin în intenție, acesta pare a fi fost scopul spectacolului-coupé din prima seară — deși demersul propriu-zis era mai curînd derutant, prin prolixitate și alcătuire eteroclită. Alături de trupa Operei Române, reputată pentru valorile tradiționale ale genului, dar prezentînd, cu acest prilej, două creații de factură mai nouă (*Poem bizantin* de Alexa Mezincescu și *Carmen* de Oleg Danovschi), s-a aflat trupa celui mai tînăr teatru de dans din țară, „Fantasio”; perfect conservată în programul său, coregrafia lui Fokin la *Chopiniana* și *Moartea lebedei* și, mai aproape de spiritul zilelor noastre, prin lăudabila încercare de autodepășire a unui artist care și-a rostit de mult cuvîntul răspicat într-un stil coerent, propriu baletului românesc pînă mai ieri, alte două piese, (al căror principal merit în cazul de față îl constituia vizualizarea muzicii lui George Enescu — în parte, discutabilă, însă) *Omul*

și *marea* (*Vor Maris*) și *Rapsodia I* de Oleg Danovschi. Contradicții suprapuse și împletite, deci, într-un spectacol greu de definit global. Oare nu s-ar fi putut constitui un program cît de cît echilibrat, chiar pe acest tipar caleidoscopic, selectînd piesele reprezentative pentru căutările înnoitoare întreprinse, cu admirabilii dansatori ai acestor două trupe numai, de către coregrafii citați și de colegii lor mai tineri — Adina Cezar, Ion Tugearu, Pavel Rotaru?

...model pentru asocierea divertismentului cu problematica majoră

Două epoci de vîrf în creația genului se întîlnesc sub acest semn, prin *Lăsați-mă să cînt* de Gherase Dendrino și *Eternale iubiri* de George Grigoriu, pe scena Teatrului de Operetă, marcînd zilele de început și sfîrșit ale Festivalului cu două reprezentații în care artiștii de primă mărime ai scenei de pe Splai — Lucia Tîbuleac, Cornel Rusu, Mihaela Mijea, Sanda Mărgărit, Cleopatra Melidoncanu, Dorin Teodorescu, Constanța Cîmpeanu, Nicolae Simulescu — s-au întrecut în a-și strălucire partiturilor muzicale și actricești ce au consacrat un stil original al operei românești.

...demonstrație a perenității: „Ion Vodă” de Gheorghe Dumitrescu

Prilej pentru reconfirmarea valorii unei lucrări în care tensiunea dramatică își trage seva din confruntarea personalității cu mulțimea, admirabil realizată muzical și scenic de partitura solistică și, deopotrivă, de cea corală, impresionant tradusă în realitate artistică vie de interpretarea exemplară a lui Gheorghe Crăsnaru, în rolul titular, și de replica pe care i-o dă corul Operei Române pregătit de Stelian Olariu.

...în zona reîntîlnirilor mult dorite: Baletul „Alvin Ailey“

Două spectacole de foarte largă popularitate, cu piese în care vitalitatea, exuberanța și originalitatea dansului negru sînt eluate cu arta rafinată a unor coreografi (Alvin Ailey, în primul rînd, dar și John Butler, George Faison, Talley Beatty) și balerini stăpîni, în egală măsură, pe limbajul clasic, au reeditat succesul obținut în fața publicului bucureștean acum cîțiva ani, nu fără a lăsa însă (cel puțin unora dintre spectatori) regretul de a nu le fi oferit și cîte ceva din produsele actualelor încercări ale trupei, în domenii atît de vaste și de rodnice ca acelea desemnate de Alvin Ailey la conferința de presă organizată de Colegiul criticilor muzicali din A.T.M.: utilizarea nonconvențională a timpului și a spațiului, descoperirea de noi valențe plastice corpului omenesc, libertatea de gîndire artistică.

...prilej de revelație artistică: „Tosca“

O mare cîntăreață, o mare actriță, o mare trăcediană — într-un cuvînt, o mare artistă, Raina Kabaivanska, o demonstrat că, în anumite cazuri privilegiate, renumele poate păli în fața personalității; că un solist este, el singur, capabil să-ți redescopere ție, spectator, valoarea autorului unei opere, ca muzician și ca dramaturg (și nu e puțin lucru să realizezi, dintr-odată, un adevăr pe care îl uitaseși parcă, de ani de zile: cît de mare creator este Puccini!); că un artist excepțional reacționează pe scenă adînc la unii sensibili instrumente de măsură — de măsurat emoția autentică pe care o degajă cîntul și jocul partenerilor (aici, acel Scarpia de neuitat care este Nicolae Herlea și mai puțin convingătorul Cavaradossi al tînărului Ionel Voinea); că un interpret de operă poate uni, într-adevăr, sublimul muzicii în sine cu spectaculosul dimensiunii scenice a personajului său, captivînd publicul și impresionîndu-l pînă la lacrimi.

...podium pentru valorile tradiționale ale baletului: „Lacul lebedelor“

Spectacolul cu care trupa Operei Romîne a cucerit ovațiile publicului berlinez, către sfîrșitul stagiunii trecute, a primit acum plusul de interes pe care îl marchează prezența în distribuție a unor protagoniști de

peste hotare — și încă a unora aparținînd celei mai renumite școli de dans clasic. Balerinii sovietici Elena Guskina și Iuri Vedennev manifestă, în ciuda evidentei lor tinereți, o matură abordare a complexei partituri coregrafice creată cîndva de Petipa și Ivanov și păstrate intacte, după atîta amar de vreme, prin grija impregnată de respect, de venerație chiar, a maestrilor de balet de pretutindeni. Avantajoasă pentru posibilitatea unor asemenea schimburi internaționale de soliști, imobilitatea aceasta face, totodată, ca atenția spectatorului obișnuit de balet să se fixeze pe acuratețea tehnică și pe capacitatea expresivă a detaliului — examen trecut cu succes de cuplul-oaspete.

... în fața spectacolului — eveniment: „Madame Butterfly“

Moment culminant în ampla și exigenta selecție de spectacole a Festivalului, „Madame Butterfly“ a oferit surpriza constatării (făcute cu atîtea alte ocazii, în concursuri internaționale ori în turnee prestigioase, dar mercur uitate) că forțele interpretative ale genului permit, la ora actuală, scenei românești de operă realizări competitive la cel mai înalt nivel, spectacole-model, versiuni de referință în evoluția în timp a unei lucrări sau a altora. O echipă omogenă valoric și perfect sudată face posibilă punerea în lumină a calităților deosebite de care dispun, ca „primii între egali“, Eugenia Moldoveanu și Emil Gherman, nu întîmplător laureați ai concursului de la Nagasaki ce poartă numele operei lui Puccini.

...ineditul artei extrem — orientale: Trupa „Miyagi Minoru“

Exotismul, dar și forța de fascinație, pitorescul, dar și emoția degajată de actul artistic autentic — iată undele de atracție pentru publicul român emise de ansamblul de dansuri tradiționale și folclorice din Okinawa. Artă japoneză veche, cu atît de originalele ei împletiri de dans, cînt vocal, muzică instrumentală și teatru, pe de o parte, iar, pe de altă parte, artă japoneză contemporană, cu elementele ei de tradiție și cu maniera directă a transfigurării cotidianului, s-au îngemănat într-un spectacol care a reușit — măcar în parte — să ne familiarizeze cu modul de simțire, trăire și exteriorizare artistică al unui popor cu o atît de viguroasă cultură.

...ecou al reușitelor trecute:
„Bărbierul din Sevilla“

...la ora capodoperei
enesciene: „Oedip“

Unul dintre cele mai strălucite spectacole ale Operei Române, pe vremea când distribuția era asigurată de „echipa de aur“ Ianculescu-Teodorian-Ierlea-Gabor-Loghin, arată astăzi, într-un moment de înnoire a interpreților lui, că aceștia se află în fața unor probleme — nerezolvate și, unele, chiar nerezolvabile în formula propusă — de calitate vocală, de inteligență muzicală, de joc scenic. A da drumul glasului cu toată forța, în permanență, fără nici o preocupare pentru sensul muzical al frazei cîntate, pentru expresia actoricească a rolului, fără îngrijire măcar pentru frumusețea sonorității, ba chiar nici pentru precizia intonației, nu sînt tocmai căile prin care un Vasile Martinoiu ar putea egala performanța unui Nicolae Ierlea. Iar trecuta faimă a spectacolului nu constituie un capital pentru actuala distribuție, ci, dimpotrivă, o imensă obligație.

Închizînd seria de spectacole a Festivalului, marea creație scenică a lui George Enescu a primit, prin prezența în echipa solistică a trei dintre cîntăreții care au realizat, în primăvara trecută, premiera de la Varșovia, dimensiunea veritabilei universalități, la care, compunînd opera, autorul ei aspira. Universalitate exprimată nu doar prin generalitatea filozofică, prin eternitatea subiectului abordat: nici doar prin valențele emoționale atât de larg desfășurate ale muzicii sale: ci, mai cu seamă, prin posibilitatea ca oamenii de pretutindeni să se regăsească în expresia artistică a acestei problematice filozofice, ca și în effluviile de sensibilitate ale acestei muzici. Iar faptul că, cei dintîi, artiștii străini și, în urma lor, publicul altor țări vibrează la mesajul acesta frater, prin apariția lui Jan Cekaï, a Poliei Lipinska și a Irenei Sifarska în spectacolul cu *Oedip* al Operei Române, putere de simbol.

„Rampă“, acum 50 de ani octombrie 1929

N. Kirîțescu își ia un patetic adio de la filmul mut, „care lucra atât de ferit în imaginația noastră, legată de ariile romantice ale orchestrei invizibile“. ● D. I. Suetianu traduce pentru teatrul Mariei Ventura. Deocamdată, comedia lui Paul Rayald *Stăpinul inimii sale*. ● La Teatrul-cinema „Volta-Buzești“, o trupă oarecare joacă *O noapte furtunoasă*, după care urmează filmul *Asasinul!* ● La Opera Română, Ionel Perlea dirijează *Cavalerul rozelor*. În fruntea distribuției, G. Niculescu-Basu. ● După socotelile „Rămpei“, Națio-

nalul craiovean ar avea 75 de ani, moment marecat de premiera dramei *Vlaicu Vodă*. ● La teatrul de pe Splai (în curînd, al soților Bulandra), lui G. Ciprian i se joacă comedia *Nae Niculae*, cu V. Maximilian, Ion Manolescu, Tony Bulandra, G. Storin, autorul însuși etc. Deși nenea Gogu și-a purtat marii colegi de scenă printr-o lume „între pămînt și cer“, piesa a rămas... în aer! ● Din Muntenia și Oltenia, Tănase se repede în Banat, Crișana, Maramureș, să lovească și acolo *In plin*, cu savuroasa revistă a lui N.

Kirîțescu. Din ansamblul de atunci, maestrul Sandi-Iluși (Al. Ciugaru) ne mai aduce ecourile epocii de aur a revistei... ● În *Rodia de aur*, povestea dramatică semnată de poezii Adrian Maniu și Al. O. Teodorescu, prezentată la Teatrul Național din București, apare și micul... Horia Șerbănescu (răsfățatul „revistei“ de azi). ● În așteptarea unor premiere de răsunet, să consemnăm un eveniment de turneu: tragedianul Al. Moissi joacă, la Teatrul din Lipskani, *Cadavrul viu* și *Hamlet*. ● La moartea lui A. Davila, Ioan Masoff publică „Viața lui A. Davila povestită de el însuși“. ● Singurul teatru particular subvenționat de stat, cel al Mariei Ventura, anunță premiera piesei lui F. Laszlo *Sărac ca un șoarece...* De unde și glumele rău-ticioase.

I. N.